

Pelegrinatges artístics

*“Sí, no sóc pas sinó un vianant, un pelegrí damunt
la terra! Sou alguna cosa més, vosaltres?”*

J.W. Goethe (Werther)

El jove Werther escrivia la seva carta de contingut més lacònic el 16 de juny de 1772: l'esperit romàntic afirmava la seva condició erràtica assumint, al mateix temps, la impossibilitat de definir aquest “jo” mutable si no és a partir de les complexes relacions establertes al llarg del camí. Caïm, vagant pel món per expiar la seva culpa, va ser el primer pelegrí, tal i com ho van ser els seus pares expulsats del Paradís i obligats a cercar en l'ampli món un “lloc” on començar una nova existència. Hi havia també, des de l'antiguitat, grans santuaris pagans esdevinguts llocs de pelegrinació: a Egipte i Mesopotàmia o, també, les nombroses comunitats panhel·lèniques atretes per per Delfos o Olímpia. Els hebreus, errants pel desert, van dirigir-se al Temple de Jerusalem de la mateixa manera que els musulmans ho van fer –i ho fan– a la Meca. Però quin sentit té pelegrinar? Pelegrí era, i és, la persona que, assumint la seva condició d'estranger, emprèn un camí cap a un indret determinat. L'objectiu final d'aquest “caminar” no és altre que avançar en aquest trobament –no podem parlar de retrobament– frustrat, permanentment, per la vida estàtica. I l'art? La possibilitat d'un pelegrinatge artístic ens acosta a aquell tipus de caminar que resseguia la ruta de les relíquies: objectes o restes físiques d'algun personatge sagrat de les quals es pretenia rebre algun tipus d'ascendència beneficobeneficiosa. Però les relíquies i les catedrals, de la mateixa manera que les obres d'art i els museus, posseeixen una essència difícilment determinable: com la polèmica que, pels volts del segle XVIII, girava entorn el descomunal queixal de Sant Cristòfol venerat a València, un molar de dimensions més pròpies d'un ase que no d'un humà. Quina importància podia tenir de qui fos el queixal si ajudava a congregiar multituds? I les obres d'art, què són si no fragments que prenen significats a mesura que són pelegrinades? El pelegrí, de la mateixa manera que el visitant de museus, dóna significats al lloc on atura la seva mirada. El fragment, convertit en substància de tot procés –obert, sempre obert– és el subjecte d'aquests plantejaments.

Eudald Camps